

Staringkoepel

CeesJan Frank

Op maandag 11 oktober j.l. vond de feestelijke heropening plaats van de Staringkoepel (zie pagina 4, Van de bestuurstafel), de schilderachtige theekoepel aan de Berkel, die afgelopen zomer werd gerestaureerd.

Het gebouwtje was jarenlang niet meer dan een ruïne, in het bezit genomen door de omringende natuur. Met de ingrijpende restauratie is het verval een halt toegeeroepen en is aan het gebouwtje een nieuwe toekomst gegeven, als informatiepunt over cultuur en natuur in deze regio. De koepel is dan ook via een voetveer over de Berkel en een nieuwe aanlegplaats voor kano's bereikbaar gemaakt voor het publiek, dat hier volop kan genieten van het prachtige Berkellandschap.

Voordat met de restauratie en gedeeltelijke reconstructie werd begonnen zijn de restanten van de theekoepel bouwhistorisch onderzocht om een goed beeld te krijgen van de oorspronkelijke vormen, het materiaalgebruik en de afwerkingen. Ook historisch fotomateriaal, waarop de koepel nog in volle glorie is te zien, is bestudeerd, want veel oude onderdelen, zoals de kap, de balustrade en de verdiepingsvloer waren verdwenen. De koepel staat nu weer helemaal overeind, zoals ze in het midden van de negentiende eeuw werd gebouwd, in een stijl, die in die tijd voor dergelijke gebouwtjes in zwang was. Theekoepels, tuinhuisjes, volières, follies en andere "gebouwen van vermaak" werden vaak in een schilderachtige mengeling van klassieke en landelijke vormen uitgevoerd. Zo heeft de Staringkoepel uit het classicisme overgenomen kenmerken zoals de strakke wit gepleisterde gevels, met uitspringende lijsten, rondboogopeningen en nissen, terwijl de grote ver overstekende rieten

kap en de vensters met luiken refereren aan de landelijke bouwkunst. Wie het gebouwtje heeft ontworpen is niet met zekerheid bekend, wel kennen we de opdrachtgeefster tot de bouw. Het was Constantia Ernestine Theodora Staring (1819-1879), de jongste dochter van de beroemde dichter A.C.W. Staring (1767-1840), die een groot deel van zijn leven het kasteel "De Wildenborch" tussen Lochem en Vorden bewoonde. De dichter is tevens werkzaam geweest als maire van Laren en was lid van het Departementaal Bestuur en van de Provinciale Staten van Gelderland. Zijn dochter Constantia kwam enige jaren na de dood van haar vader in 1844 in het bezit van het erve "Draafsel", een oud goed aan de Berkel. Tegen deze oude boerderij was door de vroegere eigenaars van dit erf, de familie Hasebroek, een herenhuis gebouwd, dat zij gebruikten als zomerverblijf. Starings dochter, die in Den Haag woonde en 's zomer verbleef op het Draafsel, liet in 1850 deze aanbouw afbreken. Van het sloopmateriaal, waarschijnlijk vooral de bakstenen, werd de Staringkoepel opgetrokken.

Constantia koos hiervoor een idyllische plek bij een oud beukenbos aan de noordelijke zijde van de destijds sterk meanderende Berkel, op steenworpafstand van het Draafsel. Wanneer zij de zomers op het Draafsel doorbracht werd de koepel regelmatig gebruikt. Met het luidklokje kon "het personeel" op de boerderij worden gewaarschuwd, dat er nieuwe verversingen nodig waren.

Na Constantia's overlijden op 13 mei 1879 kwamen het Draafsel en de koepel in het bezit van haar broer, Willem Constantijn Arnhold Staring, die het goed uiteindelijk in 1894 verkocht aan de pachters van de boerderij, de gebroeders Velhorst. In de loop van twintigste eeuw werd de koepel steeds

minder gebruikt en sloeg het verval toe.

De gerestaureerde Staringkoepel is beschermd als gemeentelijk monument vanwege haar hoge cultuurhistorische waarde, de bijzondere architectuur en de fraaie ligging in het Berkellandschap.

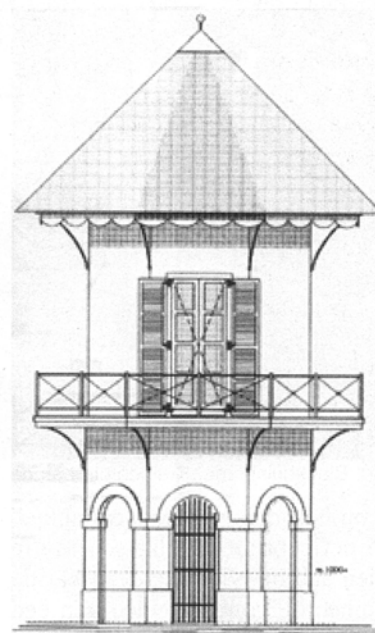
Het gebouwtje behoort tot de kleine 200 gemeentelijke monumenten in Lochem, waarover meer informatie is te vinden op de website www.lochem.nl.

Literatuur/bronnen:

A.H. de Haan, *De Staringkoepel. Plan voor de restauratie van een theekoepel gelegen aan het riviertje de Berkel*, uitgave van de Vereniging Natuurmonumenten, juni 2002
A.H. Martens van Sevenhoven, "Het erve Draafsel en de Staringkoepel", in: *Archief van de Graafschap*, 1-5 (1929), 115-119

D. Tiessink-Zomer, "Het erve Draafsel en de Staringkoepel", in: *Het oude Lochem. Tijdschrift voor streekgeschiedenis. Historische Vereniging Lochem/Laren*, no.5, februari 1985, 20-22

Staringkoepel: adres: Dochterenseweg, datering: 1850, type: theekoepel, ontwerper: onbekend

VOORGEVEL